

húzza ablakredőnyét, szeme átellenből az enyémet kémleli, ébresztőt szuggerál, noha tudhatja, én ilyenkor hajtom álomra fejem. Aztán meg, lefogadom, ahogy a szájában a tej, ő maga is alszik bent titokban tovább.

Férjhez mentem, elváltam, gyereket szültem, kenyerügyben is tettem egy s mást, állomásról állomásra jártam. Ha útitársamnak hiszi magát, igencsak téved. Én a... melyiket is várom. Mondtam egy légből kapott járatszámot, minthogy a valódit már elfelejtettem. Hátra már csak két utcahossznyi... már egy... már annyi se. Hát nekivágtam. A nem létező kutya kullogott mögöttem. Az első sarokig sem jutottam, jött a buszom. Most persze rá tud kapcsolni, százhússzal elviharzani.

Gerőcs Péter

MAGÁNMISE

Letöltetem a suszterszékre; megreccsen a fa. Feszülő inain zsákszerűen fityeg horpadt bőre, zörögnek megrágott, elkorhadt csontjai. A feje nagy és kerek, hajszálait már kitepte a nap, kimosta az eső. A teste kicsi, vézna, mégis szilaj és gyors. Élénk a szeme, és élénk a fekete, fogatlan szája.

Lehuppan a székre, de közben fogja a kezemet; nem meri elengedni. Kapkodja a tekintetét. Könyörög és hadar. Gyors hangja mély és fás. Talán ő a kulcsa a történetnek, pedig a falu másik végében lakik.

Zörögnek a kerék csapjai, egy küllő már kiszakadt, a rúd recseg, ugrál a szekér a köves úton. Két gyerekfej bólogat hátul, teljesen egyszerre. A barna szempárban könnyek. Fúj a szél, és száll a por, kavicsok csikorognak a vasalt kerék alatt, a férfikézben istráng lobog. Egyszerű női gyászruhában a negyedik, kezét háta mögé feszíti, abba kapaszkodnak a gyerekek. Prüszköl a ló, a kanyarban akácág suhint a szekér fölé, leesnek az első cseppek. „Gyí, Mese, gyí!” A ló szemét kipeckeli a félelem, eltágul, feketén csillan. Fújtat, és harapja a zablát. A férfifej hátrafordul, viszi az istrángos kezét is, fordul és emelkedik, mintha elbődülni, lesújtani készülne, de nincs miért. A két kis fej egy pillanatra abbahagyja a bólogatást, pedig gödörbe szalad a bal kerék, kiszakad a helyéről, s tán itt a csínytevés. Mintha korcsolyát csatoltak volna a ló lábaira, szétfutnak, szétrepülnek a paták; a lótest már a levegőben, oldalt fekszik a szekérrel, s visszafordul, mint a férfifej; épp a barna szempárba néz, de ez csak egy pillanat. Nem több, mint amennyi idő alatt szállkák százai szakadnak ki az egyszerre néma kocsitestből, és megnyikorodul egy ajtó.

Sejtésemmel úgy egészítem ki a történetét, hogy valaki beles az ajtórésen, de ezt nem közlöm az öreggel. A szobából nehézkes szuszogást hallani. Érzik a hangon a mellkas súlya, a paplan belső melege. Tovább nyílik az ajtó, de most teljesen hangtalan. Bejön valaki. Az ágy lábához lép. Felhajtja a takarót, tenyerével bilincsbe zárja a bokát, finoman felemeli a lábat, aztán visszaengedi. Egy felhő épp takarja a Holdat. „Még egy-

szer.” Mintha a kút vizét pumpálná. „Megint.” A hang teljesen közömbös, a főorvos szól így az asszisztenshez mütét közben: „Szikét” Még egy pont sem kívánczok utána.

Aki jött, most kimegy, épp csak résnyre hagyja az ajtót. Egy lépését még halljuk, aztán semmi. Talán megállt az ajtó mellett. Talán azt várja, hogy a szobában a szuszogás gyanútlanná томpuljon.

„Ideadod.” Az asszony becsukja a Szentírást. „Mondom, ideadod.” Nem emelkedik meg a hang. Talán nem is tud ebben a jókora mellkasban. Az asszony feláll, odaviszi a könyvet a fiúnak. A fiú a tolószékhez lép vele, és valahol kinyitja. Itt tartottak. „Lapozok. Lapozok. Többet lapozok. Lapozok. Megállok. Innen olvasom.” A fiú a tolószék előtt áll, olvassa a Szentírást valamely passzusát. A tolószékben óriási ember, papi ruhában. Szájának legszélén hosszú rózsafa szipka, benne vékony szivar. A fiú olykor abbahagyja az olvasást, kiemeli a szipkát a szájából, lepöcköli a hamut, majd vissza. Folytatja. *Most már tudom, hogy akármit megtehetsz, nincs gondolat, amely neked lehetetlen. Én borítottam tervedet homályba, olyan szavakkal, amelyekből hiányzik a tudás.* „Újra. Lassabban.” *Most már tudom, hogy akármit megtehetsz...*

A pap arcát ápolt, fekete szakáll karikázza be; az áll alatt hosszabb, mint a barkó, és itt valamivel hegyesebb is. Az orr karvaly, de a végén mégis előremutat kissé, mintha növés közben meggondolta volna magát. Az arc vörösre puffadt a vér nyomásától, a bőr likacsos és zsíros, a szem merev és párás. Újra a száj: a szipka és a szivar mere-deken lóg lefelé a száj jobb sarkában; fálnak döntött partvisnyél, az ajak vastagon vöröslök a szakáll és a bajusz között. A magas gallér fölött mozog az ádámcsutka; főként nem a hang ritkás, kopogó falai, hanem ez a csutkamozgás jelzi az életet. Alatta minden izom csak szakadt hús, külön szerv, mely sorvad, szublimál, mint a lassú kámfor. A test percről percre változik át elmúlásának kellemetlen, bár megszokható szagává. „Harminchatodik.” A fiú visszalapoz. Lassan olvas, lassabban, mint az előbb. Az asszony már a konyhában babrál a fazékfedőkkel; semmi dolga. Az ebéd főzi magát.

Megáll az öreg. Fel akar emelkedni. Kicsit nyöszörög, amikor visszanyomom a sámlira. Megzörren a zsáknyi csont. Egyik kezével hadonászik, úgy folytatja. Pedig szép az az asszony. Hatvanéves, de mintha csak harminc lenne. Éjszaka néha látni az udvarban. Meztelenül megy be a tyúkokhoz. Úgy áll a keble, mintha a Jóisten tartaná, pedig nem kis kebel az. Kerek a csípője is, magos a válla, hosszú a nyaka, olyan, mint a fiatal nyírfa.

„Pohár.” A fiú abbahagyja az olvasást. Egy háromlábú asztalka alsó polcáról kiemeli egy poharat, majd egy pálinkásüveget. Az üveg: üres. Kimegy a konyhába. A konyhaszekrényben összekoccan két üveg alja, az egyikből talán le is pattogzik valamennyi. Becsukódik a konyhaszekrény ajtaja; mögötte az asszony áll, a fiúnak háttal, és az egyik karját hátrafesztí: „Lőrinc.” „Ne mondjon semmit. Maholnap pap leszek.” Kikiáltanak: „Iszom!”

Lőrinc keze hosszú és nőies. Az arca... Rubljov Krisztus-ábrázolásaira hasonlít. De Lőrincben nincs semmi krisztusi, és a könnyelmű feltételezésekkel ellentétben szolgai sincs benne. Hogy démoni volna? Nem. Egyik sem. Ez a nőies kéz a hátradöntött fej alatt fekszik, ám ez alkalommal inkább tartja a pap tarkóját, majdhogynem fogja, keményen. A pohárból a kortyolás hullámaira elapad a pálinka. „Folytatom.”

A Mindenhatóval pörlekedő meghajol-e vajon? Aki Istent akarja bírálni, feleljen! Ekkor Jób felelt az Úrnak, és így szólt:...

„Kimegyek a kertbe.” Lőrinc leteszi a könyvet, megkerüli a kerekese székét, megfordítja, és kitolja a kertbe. Zörögnek a kerék csapjai. Hűvös, szeles nyári délután. A nap-pali égen is látszik a Hold, innen nézve csak egy akácág nyúlik elé.

A pap egy órát pihen, aztán Lőrinc előkészíti az esti misére. A pap a gyülekezet előtt Jób szenvedésének igazi értelméről beszél. Nem a megbocsátásban lakik a szeretet – mondja –, hanem az önfeladásban, anyagi és szellemi javaink megvetésében. Abban, hogy arcunkat Isten felé fordítjuk, és várjuk, hogy az Úr reánk tekintsen. A prédikáció alatt a pap mindig megenyhül. Lőrinc szeretete, ahogy megnyilatkozik előtte az ember, rajongássá változik. A pap szinte derűs; elmesél egy történetet a szomszéd falu bolondjáról, akit mindenki szeretett és megvetett. A falu bolondjának be nem állt a szája. Csak beszélt és beszélt. Mindenféle üres koholmányt adott elő. A fiatalokat megnevettette, a véneket megbotránkoztatta, de senki nem hitt neki. Mindenkit nagyon meglepett, hogy amikor az oroszok ellepték a falut, fosztogattak, nőket raboltak, a bolond fiú volt a legbátrabb. Az oroszok megalázták, és kiegészítették a nyelvét. Ez az Isten ígéje.

Amikor az öreg elmesélte, hogyan imádkozott esténként a fiú, még azt hittem, hogy ő az én legfontosabb emberem. „Add, Uram, hogy a saját gyermekének tekintsen, add, Uram, hogy megbocsásson saját gyermekeinek.” A nyitott ajtó mögül az asszony tekintetének melege sugárzik. Őszintén és leplezetlenül lép a szobába.

Az öreg megáll. Nem tud mit mondani. Nem lát semmit. Könnyörög, hogy engedjem el. Fölsegítem, és megkérem, hogy vezessen el a paphoz. Rázza a fejét. Dehogyan megy ő oda. Inkább az ördög kénköves kútjába. Nem engedem el. A történetnek, ha befejeződni nem is, valahová okvetlenül el kell jutnia. Várok egy órát, egy napot, kettőt. Az öregnél lakom. Ennem, innom ad, és közben bizonygatja, hogy többé semmit nem tud erről mondani.

Fölkeresem a kocsmárost. A poharakat törölgeti, hümmög. Az öregről megvetően beszél. Bolond az, mondja, de nem csak az; meg van bolondulva az egész falu. Azt beszélnek, hogy a fiú eltűnt, nem látta senki. Beszélnek mindenfélét, de senki nem tud semmit. Szerinte ez az egész csak hitvány szóbeszéd. Az a fiú ragaszkodott a paphoz, úgy szerette, mint a tulajdon apját, azon kívül...

Másnap vasárnap volt. Kimentem a piacra kérdezősködni. Egy vénasszony előrebökött a fejével. Ott állt az asszony a lókupecnél.

Másnap már a lakásban voltam. A fiú csakugyan eltűnt, az asszony pedig nem tudta ellátni a papot.

A nappaliban puhán ketyeg az óra, elnyeli a szőnyeg és a fekete bútorok, a vitrinek és a könyvek. Az ablak előtt száll a por. Az úton felnyíhóg egy ló. Megkérdezem, mi lett a fiúval. „Azt nem tudjuk. Elment.” A pap részeg és közömbös. Megkérdezi, hogy tudok-e olvasni. Igen, tudok. Az asszony a konyhában piszmozg valamivel. Néha töltök a pohárba, lepöckölöm a hamut a vékonyka szivarról, aztán megint olvasok, egészen este tíz óráig. Behajtom a könyvet. Lefektetem a részeg papot.

Ejszaka az asszony megmutatja a szobámat. „Tessék. Ez a magáé. Ha bármi gondja van, nyugodtan kopogjon az ajtómon.” Megkérem, hogy jöjjön be a szobámba. Egy kicsit vonakodik, aztán mégis belép. Megkérem, hogy üljön le az ágyra. Azt mondja, inkább állva marad. Nézem az ablakot: a keretről lepattogzott a máz, szálkák sokasága mered ki a fából: egy nagyobb meredélyre lehet látni. Kérdezem, hogy mi történt. Nem mond semmit, csak elfordítja a fejét, így a Hold fénye a hosszú nyak vonalát rajzolja meg.

Pontosan tudom, hogy valami történt, valami hiányzik a láncból. A ház tökéletesen néma, fehér, mint az üres papír. A papot egyetlen percre sem hagyom egyedül. Az asszony leveszi esőköpenyét. Az egész piac elázott. Azt beszélnek, a bolond vénember

kiszúrta a saját szemét, és elkóborolt. Azt sem tudni, mikor, senki nem élt vele, senki nem látta, és senki nem látogatta. Állítólag a tejesember vette észre, hogy napok óta lengedez az udvarra nyíló kapu. Kérdezem, honnan tudják, hogy kiszúrta a szemét. Ezt mondták.

Serren a fiók. Kiemelem a papírokat és leveleket. Serceg a gyertya kanóca, suhan a papír a borítékban. Megtalálom a levelet. Gondolkodás nélkül, még az éjszaka folyamán becsúsztatom az asszony küszöbén.

Nem alszom, alig pislogok. Nyitott szemmel álmodom az öregemberről, látom a plafonon törékeny testét, ahogy a semmiben bóklászik, az utat keresi. Teljes a csend. Kimegyek a nappaliba, a nagy óra megállt. Annyira gyors és elhaló, hogy talán csak képzelem a sikolyt, vagy csak a kocsikerekek alatt nyekeregnek, csikorognak a kavicso, ahogy szakadozik a szerkezet, le-föl jár a tengely, mintha valaki sűrűn nyeldekelne. Támasz nélkül lengenek a lábak a levegőben, mozgása egészen bábszerű, zuhogni kezd az eső, villámlik, a fák ágai eltakarják az utolsó házak ablakait, az ablakokban a kis bámuló fejeket. Nyikorog és csapódik a szerkezet, futnak a csavarok, tótágast állnak a kerekek, szalad a bőrhuzat, a zsákban csontok ropognak, egyetlen biztos pont csak a szem, mely visszatekint az út vége előtt; nem pörlekedem, meghajlok előtte. *Két kezébe fogja a villámot, aztán megszabja, hová essen. Mennydörgése hangja jelzi közeledtét, bosszuló haragja a gázság felé tart.*

Nincs tovább. Oldalt fekszünk a mélység fölött.

Benyitok. Tenyeremmel körbeilincselem az elgémberedett lábakat, hogy átmozgassam. Megemelem a karokat, megmozgatom az egyre nehezőlő törzset; a test egy pontjáról szempár figyel. Átütetem a kerekesszékbe. Kiengedem a féket. Kitolom a nappaliba az asztalhoz. Feltálalom a reggelit. Már nem tudja ellátni papi szolgálatait, otthon miséznek kettőnknek. A levél a megüresedett szobában az ágyon fekszik, kihajtván. Az ágy tiszta, nem rejti semmilyen mozdulat lenyomatát. Eltolom a nyitott ajtó előtt. Látja, de nem mond semmit.

Nem alszunk, nem eszünk, a misék is megritkultak mostanában. Megfésülöm a szakállát, ráadom papi ruháját, elmondunk egy egyszerű imát. Nem pörlekedem, hanem meghajlok előtte, és föladom rá a cipőjét. Majd lassan, mindennap egyre lassabban, kiemelem a székből, és – egy, kettő, három – felállítom.

Szabó Sándor

OMNIA MORS AEQUAT

Ott a helyem minden elfelejtett
és jeltelen sírhant alatt.
Tömegsírhantban is. Hülten hevernek
a tetemek – én is hanyatt.
Elégettek, de pormaradványom
felszívódott és hasznosult: